

PŘÁVNÍ ÚPRAVA NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE V POLSKU

I. LEGISLATIVNÍ RÁMEC NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE V POLSKU

Legislativní rámec úpravy náhradní rodinné péče v Polsku je tvořen následujícími právně závaznými předpisy:

A) Základní vnitrostátní normy upravující náhradní rodinnou péči:

- zákon č. 149/2011, o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče /dále také „ZoPR“/ (Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)
- zákon č. 9/1964, o rodině a opatrovnictví (Kodeks rodzinny i opiekuńczy)
- zákon č. 64/2004, o sociální pomoci (Ustawa o pomocy społecznej)

B) Základní mezinárodní úmluvy a předpisy komunitárního práva přímo upravující nebo dotýkající se institutu náhradní rodinné péče, jimiž je Polsko vázáno.

- Úmluva o právech dítěte
- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení
- Listina základních práv EU
- nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27.11. 2003, o pravomoci a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (nařízení Brusel II.).

Oblast náhradní rodinné péče je v Polsku nově komplexně upravena **zákonem č. 149/2011, o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče (dále také „ZoPR“)**, který se stal účinným dne 1.1.2012 a který sjednotil dříve roztržitěnou úpravu náhradní rodinné péče v Polsku. V současné době je tak možno konstatovat, že ZoPR tvoří základní rámec právní úpravy náhradní rodinné péče v Polsku, když stanoví jednotlivé formy náhradní rodinné péče a současně definuje a vytváří pravidla pro jejich aplikaci. Problematika náhradní rodinné péče je tak v současné době komplexně upravena jedním právním předpisem, což zvyšuje přehlednost a efektivitu systému. Nově přijatý zákon kromě sjednocení právní úpravy zavádí rovněž mnoho nových institutů, jakož i principů systému náhradní rodinné péče, přičemž klade důraz na další rozvíjení procesu deinstitucionalizace systému náhradní rodinné péče. Kromě zmíněné deinstitucionalizace patří mezi základní pilíře zákona důraz na prevenci oddělení dítěte od rodiny. V této souvislosti zákon zavádí řadu nových služeb určených pro rodiny nacházející se v krizové situaci. Zcela nově je zaveden institut tzv. rodinného asistenta, který je pověřen poskytnutím pomoci rodině a realizací vhodných opatření za účelem sanace narušených vztahů v rodině. Kromě rodinného asistenta zákon zavádí systém tzv. krajských koordinátorů pěstounské péče, kteří dohlížejí na fungování pěstounských rodin, provádí jejich návštěvy a řeší případné problémy. Zavedením těchto nových typů sociálních pracovníků došlo k posílení podpory jak biologické, tak pěstounské rodiny.

Zákon o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče mimo jiné definuje:

- pravidla a formy podpory rodiny v krizové situaci

- pravidla a formy náhradní rodinné péče a podpory osob opouštějících náhradní rodinnou péči (v angloamerickém systému tzv. leaving care)
- úkoly veřejné správy v oblasti podpory rodin a podpory systému náhradní rodinné péče
- zásady financování a finanční podpory rodiny a náhradní rodinné péče
- procesní úprava osvojení dítěte

Přijetím ZoPR došlo ke zrušení značného množství stávajících předpisů. Některé byly zrušeny úplně (např. nařízení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 110/2010, o pěstounské péči), v některých předpisech pak došlo k vyjmutí celého souboru ustanovení upravujících problematiku náhradní rodinné péče a podpory rodiny, a jejich převzetí do ZoPR (např. zákon č. 64/2004, o sociální pomoci).

II. SYSTÉM NÁHRADNÍ VÝCHOVY V POLSKU

A/ ÚVOD – OBECNÉ SHRNUÍ SYSTÉMU

První ucelenější právní úprava obsahující prvky stávajícího systému náhradní rodinné péče byla do polského právního řádu přijata v roce 2004 přijetím zákona č. 64/2004, o sociální pomoci (Ustawa o pomocy społecznej) a dnes již zrušeného nařízení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 233/2004, o pěstounských rodinách. Tyto právní předpisy ustavily základní rámec náhradní rodinné péče v Polsku.

Zákon č. 149/2011, o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče („ZoPR“), který nabyl účinnosti dne 1.1.2012, sjednotil systém sociální podpory a náhradní rodinné péče v Polsku. Přijetím ZoPR došlo k prohloubení principu subsidiarity institucionální péče neboli přednosti náhradní rodinné péče před péčí ústavní, jakož i ke zvýšení důrazu kladeného na prevenci a předcházení oddělení dítěte od jeho biologické rodiny.

Současná právní úprava zavedla mnoho preventivních opatření, která mají zamezit odebírání dětí jejich biologickým rodičům. Jedním z těchto opatření je zavedení institutu tzv. rodinného asistenta, který funguje na komunální úrovni. Úkolem rodinného asistenta je pracovat přímo s ohroženou rodinou, které má pomoci stabilizovat situaci do té míry, aby byla umožněna další výchova dítěte v této rodině a nemuselo být přistoupeno k odebrání dítěte z osobní péče biologických rodičů. Stávající právní úprava dále klade důraz na výkon pěstounské péče osobami odborně vyškolenými a na koordinaci náhradní rodinné péče a spolupráci zapojených subjektů. Pěstounské rodiny jsou pak podporovány koordinátory, psychologickými supervizory a jinými odborníky. Každé dítě by do budoucna mělo mít individuální plán péče, za jehož vytvoření a realizaci je zodpovědný právě koordinátor pěstounské péče.

Prioritou nově přijaté úpravy je posílení podpory rodiny, která má potíže při plnění svých základních funkcí. Tato nově poskytovaná podpora má spočívat v posílení služeb a aktivit poskytovaných ohroženým rodinám s cílem sanace narušených vztahů v rodině a její reintegraci. S ohledem na výše uvedené změny v dosavadním systému zajišťování podpory rodiny lze konstatovat, že smyslem současné právní úpravy systému sociální péče je znovuoobnovení funkčnosti původní rodiny. Primárním cílem tak i v případě umístění dítěte do náhradní výchovy zůstává jeho navrácení do rodiny biologické. Za tímto účelem je původní rodině dále poskytována podpora např. právě ze strany rodinného asistenta, jakož i zajištění dalších služeb. Zásadním způsobem dochází k posílení podpory rodin na lokální úrovni. Ohrožená rodina může využít služeb intervenčních center, center denní péče, zajištěna je stálá podpora ve formě profesionálního poradenství, supervize, sociální, organizační, jakož i finanční podpora. Dochází též k posílení spolupráce jak s pěstounskou rodinou, tak rodinou biologickou, za účelem její reintegrace a následného umožnění navrácení dítěte.

Jako další pozitivní jev nové úpravy je třeba vnímat rozšíření podpory poskytované osobám, které opouštějí náhradní rodinnou péči, mezinárodně známou pod pojmem leaving care. Tato podpora je poskytována zejména ve formě peněžité pomoci, bytové podpory, podpory při hledání zaměstnání či poskytování celého spektra dalších služeb.

B/ FORMY NÁHRADNÍ VÝCHOVY

V Polsku je náhradní výchova zajišťována v níže uvedených formách:

- a) pěstounská péče
 - i. příbuzenská pěstounská péče /rodziny spokrewnione/
 - ii. nepříbuzenská neprofesionální pěstounská péče /rodziny zastępcze niezawodowe/
 - iii. nepříbuzenská profesionální pěstounská péče (včetně krizové a specializované formy) /rodziny zastępcze zawodowe/
 - iv. rodinné dětské domovy /rodzinne domy dziecka/
 - v. podpůrné rodiny /rodziny pomocowe/
- b) osvojení
- c) ústavní výchova

Pilířem náhradní rodinné péče v Polsku je péče pěstounská, která existuje v různých formách. V roce 2010 se nacházelo v pěstounské péči celkem 60 434 dětí, z toho 44 822 v příbuzenské pěstounské péči a 15 612 v nepříbuzenské pěstounské péči. V profesionální pěstounské péči bylo umístěno 6 737 dětí.

ad a) Pěstounská péče

Institut pěstounské péče je základním kamenem systému náhradní rodinné péče v Polsku. Jak již bylo uvedeno výše, jedná se s ohledem na princip subsidiarity ústavní výchovy o primární upřednostňovanou formu náhradní rodinné péče.

Pěstounská péče v Polsku existuje v různých formách, přičemž již řadu let je zaveden a umožněn její výkon profesionálními pěstouny. O svěřením dítěte do pěstounské péče rozhoduje zpravidla soud. V naléhavých případech zákon umožňuje, aby dítě bylo dočasně umístěno do pěstounské péče pouze se souhlasem biologických rodičů na základě občanskoprávní dohody uzavřené mezi starostou okresu (okres=powiat) a profesionální pěstounskou rodinou. O uzavření této dohody je starosta okresu povinen neprodleně informovat věcně a místně příslušný soud, jenž posléze zahájí řízení ve věci rodičovské zodpovědnosti. Dohoda pozbývá účinnosti právní moci soudního rozhodnutí, kterým je upravena situace dítěte.

Formy pěstounské péče v Polsku:

I. Příbuzenská pěstounská péče

Dítě je svěřeno do péče pokrevních příbuzných, a to ascendentů nebo sourozenců. Příbuzenská pěstounská rodina má nárok na příspěvek na pokrytí materiálních potřeb svěřeného dítěte, avšak nemá nárok na plat za výkon funkce pěstouna. (Blíže viz. kapitola IV. Podpora náhradní rodinné péče)

II. Nepříbuzenská neprofesionální pěstounská péče

Tato forma pěstounské péče může být vykonávána jak manželi, tak svobodnými osobami, které z právního hlediska nejsou blízkými příbuznými dítěte. V nepříbuzenské neprofesionální pěstounské rodině mohou být současně umístěny maximálně 3 děti, přičemž v případě umístění sourozenců může být za účelem dodržení principu nerozdělování členů rodiny učiněna výjimka.

III. *Nepříbuzenská profesionální pěstounská péče*

Jde o zvláštní typ náhradní rodinné péče podléhající rozhodnutí soudu, jejíž výkon je zajišťován po dohodnutou dobu osobou příbuzensky nespřízněnou se svěřeným dítětem v jejím vlastním rodinném prostředí, a to na základě smlouvy mající znaky smlouvy o dílo uzavřené mezi starostou okresu a profesionální pěstounskou rodinou.

ZoPR u profesionální pěstounské péče zavádí též její zvláštní formy, a to:

- profesionální pohotovostní či nouzovou pěstounskou péči

Jedná se o krátkodobou pěstounskou péči, zpravidla na dobu maximálně 4 měsíců, která však v odůvodněných případech může být dále prodlužována. Profesionální pohotovostní pěstounská rodina vykonává pěstounskou péči zejména o opuštěné děti, děti v ohrožení života a zdraví či v případě, kdy není známa totožnost rodičů dítěte. Pěstouni vykonávající pohotovostní pěstounskou péči musejí být permanentně připraveni přijmout ohrožené dítě do své péče, za což jim náleží opakující se peněžitý příspěvek. Dále pak mají nárok na finanční plnění za každé přijaté dítě do své péče. (viz. kapitola IV. Podpora náhradní rodinné péče).

- specializovaná či terapeutická forma profesionální pěstounské péče

Určena pro děti a mladistvé se specifickými potřebami. Často se jedná o děti společensky nepřizpůsobivé a děti s různými dysfunkcemi a zdravotními problémy vyžadující speciální péči a výchovu.

IV. *Rodinné dětské domovy (rodzinne domy dziecka)*

Zvláštní formou zajišťování pěstounské péče jsou tzv. rodinné dětské domovy (dále jen „RDD“), což jsou v zásadě vícedětné pěstounské rodiny pečující maximálně o 8 dětí, jejichž chod je zajišťován za finanční podpory státu. Přestože fungování a cíle těchto vícedětných rodin je obdobné jako u výše uvedených variant profesionální pěstounské péče, optikou zákona jde spíše o rodinná centra či instituce, s čímž jsou spojeny i vyšší nároky na provoz (administrativní, finanční, účetní, audit). Přestože je v RDD umístěno více dětí než v klasické profesionální pěstounské rodině, úkol RDD je obdobný, a to poskytovat dětem komplexní péči a vytvářet vhodné podmínky pro individuální rozvoj každého svěřeného dítěte, jehož rodiče jsou trvale nebo dočasně neschopni vykonávat rodičovskou zodpovědnost.

RDD jsou velmi často provozovány nevládními organizacemi, které se sami podílejí též finančně na jejich chodu. Zřizovatel jmenuje ředitele RDD, který podle zákona nesmí v souběhu s funkcí ředitele RDD vykonávat jiné zaměstnání na základě pracovněprávní smlouvy.

V. *Podpůrné rodiny*

Náhradní péčí o dítě svěřené do pěstounské rodiny může být dočasně pověřen i jiný subjekt, a to jiná pěstounská rodina, osoba speciálně vyškolená pro plnění funkce pomocné rodiny nebo rodinný dětský domov.

Do pomocné rodiny je dítě dočasně svěřeno zejména v období:

- 1) dočasného přerušení výkonu péče o svěřené dítě pěstounskou rodinou nebo RDD v souvislosti s rekreací pěstouna, účastí na školení nebo pobytem v nemocnici.
- 2) nepředvídatelných obtíží nebo náhodné neočekávané události v pěstounské rodině či RDD.

Funkci pomocné rodiny jsou připraveny vykonávat osoby či subjekty pověřené na základě smlouvy uzavřené se starostou okresu.

Proces zprostředkování pěstounské péče:

Zprostředkováním pěstounské péče je ze zákona pověřen tzv. Organizátor náhradní rodinné péče. V každém okrese musí působit minimálně jeden organizátor NRP, který má za úkol zejména vyhledávat vhodné kandidáty na výkon pěstounské péče, provádět školení kandidátů, jakož i poskytovat poradenství a jiné služby pěstounským rodinám. Organizátorem NRP může být určen jak státní, tak nestátní subjekt.

Funkci pěstounské rodiny mohou vykonávat jak manželé, tak lidé svobodní, přičemž však musí splňovat následující kvalifikační předpoklady pro výkon funkce pěstouna:

- žadatel musí dávat svým dosavadním životem záruku řádného výkonu pěstounské péče
- žadatelem může být pouze osoba, u které nedošlo ke zbavení, pozastavení ani omezení rodičovské zodpovědnosti
- žadatel musí řádně plnit své vyživovací povinnosti (za předpokladu, že u něj tato povinnost existuje)
- žadatel nesmí být zbaven ani omezen na způsobilosti k právním úkonům
- žadatel musí být po zdravotní stránce schopen vykonávat řádně pěstounskou péči
- žadatel musí mít trvalý pobyt na území Polska
- žadatel musí být schopen zajistit vhodné bytové podmínky, jakož i uspokojit potřeby dítěte, a to zejména zdravého psychického, fyzického a sociálního rozvoje, zajištění náležité výchovy a vzdělání a rekreačních a volnočasových aktivit.
- žadatel nesmí být pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin
- u neprofesionálních pěstounských rodin musí alespoň jedna osoba doložit, že má pravidelný zdroj příjmů

Všichni žadatelé dále musí absolvovat odborné školení a získat kvalifikační osvědčení. Odborná školení jsou organizována příslušným Organizátorem náhradní rodinné péče.

ad b) Osvojení (adopce)

Právní úprava institutu osvojení je v Polsku roztržštěna do více zákonných norem, a to:

- zákona č. 9/1964, o rodině a opatrovnictví (dále jen ZoRO), část II., § 114 n., kde nacházíme základní právní úpravu osvojení v Polsku, která má mnohé shodné rysy s právní úpravou českou
- zákona č. 149/2011, o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče, díl V., § 154 n., kde je zvlášť upravena procesní stránka osvojení a zapojení adopčních center do procesu osvojení
- občanského soudního řádu (Kodeks Postępowania Cywilnego), § 585-589, kde je upraveno řízení o osvojení

Polská legislativa umožňuje jak osvojení jednotlivcem, tak i společné osvojení, přičemž společně osvojovat mohou v Polsku pouze manželé. Osvojit je podle ZoRO možné pouze nezletilou osobu, přičemž podmínka nezletilosti musí být splněna ke dni podání žádosti o osvojení. Nezbytným předpokladem osvojení dětí starších 13 let je jejich souhlas s adopcí, děti mladší 13 let jsou před osvojením soudem vyslechnuty, až na výjimky, u kterých by byl výslech v rozporu s jejich zájmy. Souhlas s adopcí musí vyslovit také biologičtí rodiče osvojence, přičemž polská právní úprava umožňuje osvojení i bez jejich souhlasu, pokud byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, nejsou známi, anebo dohoda s nimi není možná a toto je v rozporu se zájmy dítěte. Polská právní úprava zná i udělení tzv. „blanketního souhlasu“, který mohou rodiče udělit před soudem, a týká se adoptce v budoucnu bez zřetele ke konkrétnímu osvojiteli. Tento souhlas mohou rodiče před soudem také odvolat, ne však později než je zahájeno řízení o osvojení dítěte. Souhlas rodičů s osvojením nelze udělit dříve než 6 týdnů po narození dítěte.

Právní účinky osvojení nastávají rozhodnutím opatrovnického soudu na návrh osvojitele. S rozhodnutím o adopci se pojí závažné účinky – mezi osvojencem a osvojitelem vzniká vztah jako mezi rodičem a dítětem, osvojenec nabývá práva a povinnosti vyplývající z příbuzenského vztahu k osvojiteli a práva a povinnosti příbuzných k němu. Osvojenec také obdrží příjmení osvojitele, přičemž je možné, aby bylo rozhodnutím o osvojení změněno i křestní jméno osvojence. S takovou změnou musí osvojenec starší 13 let před soudem udělit souhlas. Polská právní úprava připouští i zúžení účinků osvojení, tzv. „neúplné osvojení“, které spočívá v tom, že se důsledky osvojení omezují pouze na osvojence a osvojitele, přičemž právní vztah osvojence k původní rodině zcela nezaniká. ZoPR upravuje také zrušení osvojení, které je možné pouze ve velmi závažných případech na žádost osvojitele, osvojence nebo státního zástupce a nesmí být osvojenici na újmu. Zrušení osvojení není přípustné po smrti osvojence nebo osvojitele.

ad c) Ústavní výchova

Náhradní ústavní péče je v Polsku zajišťována prostřednictvím těchto institucí:

a) Středisko péče a výchovy (okres)

- zajišťují dítěti trvalou péči a výchovu a zajišťují uspokojení jeho nutných potřeb, zejména bytových, rozvojových, emocionálních a společenských.
- realizují plán pomoci dítěti vypracovaný ve spolupráci s rodinným asistentem
- po dobu 9 let od účinnosti ZoPR nesmí být ve středisku umístěno více než 30 dětí, poté se hranice snižuje na maximálně 14 dětí.
- SPV existují v různých formách – intervenční, socializační, rodinné, terapeutické

b) Regionální terapeuticko-výchovná střediska (kraj)

- určeno pro děti, které vyžadují speciální péči
- maximálně 30 dětí

c) Preadopční intervenční centra (kraj)

- umisťovány děti max. do dovršení 1. roku života
- maximálně 20 dětí
- jsou zde umisťovány děti, které vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu vyžadují specializovanou péči a v preadopční době nemohou být umístěny v náhradní rodinné péči.

III. PŘEHLED SUBJEKTŮ PODÍLEJÍCÍCH SE NA ZAJIŠŤOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

A/ ÚVOD:

Na procesu zajišťování náhradní rodinné péče se v Polsku podílejí jak státní, tak nestátní subjekty, kdy role nestátních subjektů je pozvolna posilována. Přijetím nového zákona o podpoře rodiny a systému náhradní rodinné péče došlo k modifikaci organizace zajišťování náhradní rodinné péče. Nově byly zavedeny funkce rodinného asistenta, koordinátora a organizátora náhradní rodinné péče. Pěstounské rodiny jsou tak nyní mimo jiné podporovány koordinátory, psychologickými supervizory a jinými odborníky. Polský zákonodárce předpokládá, že zavedení těchto opatření, jakož i posílení prevence a podpory rodiny povede k výraznému snížení počtu dětí umisťovaných do náhradní výchovy, včetně snížení počtu osvojení. Z tohoto důvodu dochází počínaje rokem 2012 k postupnému rušení adopčních center (ośrodki adopcyjne), přičemž zaměstnancům rušených center má být garantováno přeložení na jinou pozici v rámci systému státních orgánů sociální péče.

B/ ORGANIZACE ZAJIŠŤOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

A) Ministerstvo práce a sociálních věcí

- ústřední orgán státní správy v oblasti sociálně-právní ochrany dětí

B) Vyšší územní celek (samorząd wojewodski)

- zřizovatel regionálních terapeuticko-výchovných středisek
- zřizovatel preadopčních intervenčních center

C) Okres (powiat)

- na okresní úrovni se odehrává převážná část procesu zajišťování náhradní výchovy
- starosta okresu určí minimálně jednoho tzv. Organizátora náhradní rodinné péče, kterého pověří zajišťování náhradní rodinné péče, zejména zajišťováním dostatečného množství pěstounských rodin a rodinných dětských domů (o funkci Organizátora pojednáno níže)
- zřizovatel středisek péče a výchovy
- okresní středisko rodinné pomoci (Powiatowe centrum pomocy rodzinie)

D) Obec s rozšířenou působností (gmina)

- podle nového ZoPR byla obci svěřena povinnost zajišťování prevence vedoucí k zamezení oddělování dětí od jejich biologických rodičů
- na komunální úrovni je zajištěna práce s rodinou, poskytování široké škály služeb, jakož i zajištění tzv. rodinného asistenta
- centra denní péče – provozovány ve formě komunitních center, klubů, mimoškolních aktivit nebo jako specializovaná centra – společenské aktivity, léčebná terapie atd.

C/ VÝZNAMNÉ SUBJEKTY PODÍLEJÍCÍ SE NA ZAJIŠTOVÁNÍ NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

➤ Organizátor náhradní rodinné péče

Organizátorem náhradní rodinné péče je subjekt určený starostou okresu. V každém okrese musí být minimálně jeden pověřený subjekt, přičemž se může jednat jak o státní, tak nestátní organizaci. Organizátorem NRP bývá zpravidla buď okresní středisko rodinné pomoci nebo nevládní organizace.

Organizátor NRP je pověřen prováděním náboru kandidátů na výkon pěstounské péče, prováděním školení, jakož i poskytování poradenství a dalších služeb. Organizátor je povinen provádět pravidelné posuzování situace dětí nacházejících se v náhradní rodinné péči.

Organizátor zpravidla vytvoří pro plnění jeho úkolů interdisciplinární tým, ve kterém najdeme odborníky ze všech souvisejících oblastí (psychologie, sociologie...)

➤ Koordinátor pěstounské péče

V Polsku funguje systém krajských koordinátorů pěstounské péče, kteří dohlížejí na fungování pěstounských rodin, docházejí do nich a řeší případné problémy.

Na rozdíl od rodinného asistenta (viz. níže), který pracuje především z původní biologickou rodinou dítěte, koordinátor se zaměřuje na práci s rodinou pěstounskou. Koordinátor poskytuje pomoc pěstounským rodinám a provozovatelům rodinných dětských domovů při výkonu pěstounské péče. Ve spolupráci s rodinným asistentem vytváří individuální plán péče o dítě, za jehož vytvoření a realizaci je zodpovědný. Zprostředkovává pěstounským rodinám přístup k odborné pomoci pro dítě, a to včetně psychologické či rehabilitační. Koordinuje tedy podporu dalších odborníků.

Koordinátor pěstounské péče je ustanoven Organizátorem NRP, kterému též každoročně zpracovává zprávu o efektivitě své práce.

Koordinátor pečuje o maximálně 15 pěstounských rodin nebo rodinných dětských domovů.

➤ Rodinný asistent

Na komunální úrovni zavedl ZoPR institut rodinného asistenta. Jedná se o vyškolené pracovníky, kteří pomáhají biologické rodině v krizi a kteří společně s rodinou vytvoří individuální plán pomoci konkrétní rodině. Cílem práce asistenta je provést veškeré kroky k sanaci narušených vztahů a reintegraci rodiny tak, aby bylo zamezeno oddělení dítěte od rodiny. Asistent pracuje pouze s rodinou bez ohledu na sociální pracovníky. Aby tato funkce byla dostatečně efektivní, nemůže mít asistent ve své působnosti více než 20 rodin.

Asistent pracuje s rodinou i v případě dočasného odebrání dítěte tak, aby se dítě mohlo v co nejkratší době navrátit zpět do původní rodiny. Asistent pracuje nejen s dospělými, ale i dítětem.

IV. PODPORA NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE

Hmotné zabezpečení náhradní rodinné péče je v Polsku poskytováno jak formou opakujících se, tak i jednorázových dávek. Rozhodování o přidělení značné části těchto dávek, resp. o jejich výši je v diskreci starosty okresu. Minimální výše obligatorně poskytovaných dávek je stanovena prováděcími právními předpisy

A. Plat – Profesionální pěstouni, RDD

Profesionálním pěstounům a provozovateli RDD náleží měsíční odměna ve formě platu, jehož výše se odvíjí zejména od formy náhradní rodinné péče, kterou pěstoun poskytuje, ale také od specifických potřeb svěřeného dítěte. Profesionální pěstounské rodiny a osoby provozující RDD mají nárok na příspěvek v minimální výši 2.000 zł. měsíčně. Osobám provozujícím profesionální pohotovostní či nouzovou pěstounskou péči je vyplácena odměna ve výši minimálně 2.600 zł. měsíčně, přičemž se tato odměna zvyšuje v případech, kdy je do péče umístěno více než 3 děti, případně dítě se zdravotním nebo jiným postižením. Za období pohotovosti, tzn. v případě, kdy u dané osoby není umístěno žádné dítě, je vyplácena odměna za pohotovost ve výši 80% běžné odměny. Pěstouni vykonávající příbuzenskou formu pěstounské péče na tuto dávku nárok nemají.

B. Příspěvky na pokrytí materiálních potřeb svěřeného dítěte

Příspěvek na pokrytí materiálních potřeb dítěte je vyplácen u všech forem pěstounské péče.

Pokrevním příbuzným náleží příspěvek ve výši 660 zł. měsíčně.

V případě profesionálních i neprofesionálních pěstounských rodin a osob provozujících RDD činí příspěvek 1.000 zł. měsíčně, přičemž v důsledku existence různých dalších okolností může být jeho konečná výše dále upravena.

Pěstounské rodiny a osoby provozující RDD mohou požádat o příspěvek ve výši 200 zł. v případě zdravotního postižení svěřeného dítěte.

C. Mimořádné příspěvky

Mimořádné příspěvky náleží profesionálním i neprofesionálním pěstounským rodinám a osobám provozujícím RDD, přičemž rozhodování o vyplacení těchto je výlučně v působnosti starosty okresu. Jedná se zejména o:

- příspěvek na financování rekreace dítěte ve věku 6 – 18 let mimo místo jeho pobytu, může být poskytnut maximálně jednou ročně;
- jednorázový příspěvek na pokrytí nezbytných výdajů nutných k uspokojování potřeb svěřeného dítěte;
- jednorázové či opakované příspěvky na pokrytí nákladů vzniklých nečekanou událostí mající vliv na kvalitu péče;
- příspěvek na bydlení pro profesionální i neprofesionální pěstounské rodiny;
- příspěvek na pokrytí rekonstrukce nebo bytových úprav, může být poskytnut maximálně jednou ročně;
- příspěvek poskytovaný osobě provozující RDD na pokrytí nepředvídaných výdajů souvisejících s péčí a výchovou.

D. Leaving Care - podpora osob opouštějících náhradní výchovu.

Dítě umístěné do náhradní výchovy, které dosáhne plnoletosti a opouští pěstounskou rodinu, RDD či ústavní zařízení, vše v případech kdy umístění do náhradní péče nastalo na základě rozhodnutí soudu, má možnost požádat o následující podporu:

1. Finanční podporu, která je poskytována osamostatňující se osobě, která pobývala v pěstounské péči po dobu alespoň 3 let v případě osoby opouštějící příbuzenskou pěstounskou rodinu, nebo dobu 1 roku v případě osoby opouštějící profesionální nebo neprofesionální pěstounskou rodinu, RDD, nebo ústavní zařízení. Podmínkou vyplacení této formy podpory je podání žádosti nejpozději 2 měsíce před opuštěním náhradní výchovy.

Finanční podpora se poskytuje formou příspěvků na:

- vzdělávání – poskytuje se v případě, že osoba po opuštění náhradní výchovy pokračuje ve studiu, přičemž tento příspěvek se poskytuje v minimální výši 500 zł. měsíčně po dobu trvání studia, maximálně však do 25 let věku. Příspěvek se poskytuje pouze během trvání školního nebo akademického roku, trvání kursu nebo odborného vzdělávání;
 - osamostatnění – uděluje se osobě do 26 let věku, jejíž měsíční příjem nepřekročuje 1.200 zł., přičemž se ve výpočtu celkového příjmu zohledňuje příjem manžela, počet nezaopatřených dětí a náklady na ně. V případě, že příjem osoby překračuje 1.200 zł. může být příspěvek poskytnut za přihlídnutí k okolnostem hodným zvláštního zřetele. Výše příspěvků činí:
 - u osoby opouštějící příbuzenskou pěstounskou péči minimálně 3.300 zł, pokud byla v pěstounské péči po dobu minimálně 3 let;
 - u osoby opouštějící ostatní formy náhradní výchovy je výše příspěvku minimálně 6.600 zł., pokud byly v pěstounské péči po dobu minimálně 3 let, minimálně 3.300 zł., pokud pěstounská péče trvala od 2 do 3 let a 1.650 zł., pokud pěstounská péče trvala 1 až 2 roky;
 - rozvoj – poskytuje se za stejných podmínek jako příspěvek na osamostatnění, je poskytován jednorázově, nejpozději do 26 let osamostatňující se osoby, Výše příspěvku činí nejméně 1.500 zł., pokud je osoba držitelem rozhodnutí o střední nebo vysoké míře postižení, příspěvek nesmí být nižší než 3.000 zł. Příspěvek na rozvoj může být poskytnutý i ve formě věcné podpory.
2. Podporu při získání zaměstnání
 3. Podporu při zajišťování bydlení